

Nejde o „aspoň jednu věž“

PETR HRUŠA

Každá výrazná stavba má někoho reprezentovat. Jde-li o město, stavby by měly reprezentovat něco pro městskou obec. Město, to je v systému civilizace (od římského slova „civitas“) něco duchem podstatného.

Výškové stavby jsou v tomto smyslu projevy městskosti – civilizace. Každá výšková stavba je civilizační téma. Upozorňuje na to, co něco znamená, nejen ve fyzickém, ale především v duchovním obraze města.

Tak například věže chrámů, vysoko přechňávající horizont vedut měst, jsou jasným poselstvím toho, co civilizace považuje za téma, které ji, obec, převyšuje, názorně zob-

razené v siluete města. Jde o symbol a tvarový zářič každého důležitějšího místa. Jde o bod, vztahující se svou vertikálou k místu, které převyšuje rovinu praktické obce. Smyslem tohoto převyšování však není úspěch nebo ekonomická síla; je jim upozornění na místo, kde se odehrává zápas o smysl, o pravé určení obce i jednotlivého člověka. To určuje jak ideální duchovní civilizaci, tak obec organizovanou na základě lidské přirozenosti, kterou však věže odkazující k duchovnímu přesahu v obci krotí a poměšťují – civilizují.

Mrakodrapy jsou svou podstatou smyslu jiného. Kromě upozornění na místo mohou znamenat výtěžek z místa a taky pozici společnosti, kterou prezentuje přesahem hladiny střech domů města jejich vertikála.

Chtějí nám být na očích jako ukazování něčeho, co zasluhuje ukazování se. Nepotřebují a nechtějí porozumění veduté města a nepotřebují

zvládat jeho životní formu. Forma (více než architektura) výškových staveb buď vychází z vůle k civilizaci, z širšího pohledu obce nebo ze svévole vychýlení civilizační vyváženosti. V tom, postavit něco jako výrazný bod všem před oči.

V tom druhém případě jsou výškové stavby více či méně zdařilý pop-art. Jen ale opakované v obrázku města – podobně jako civilizaci ironizující Warholův zmnožený portrét Marilyn Monroe, dnes již chronicky zažitý obrázek z galerijního gagu, působí přiměřeně osvěžujícím způsobem. Analogie? Tím spíše, že původ jména tohoto slavného Andyho evokuje cosi z pop-artu.

Původním jménem Andrew (Ondřej) se narodil v americkém Pittsburghu východoslovenským přistěhovalcům. Možná proto mně pojetí částí města – například Jižního centra v Brně nebo Pankrác v Praze pomocí středně vysokých věžových domů (nikoli počestěných, rádobý amerických mrakodrapů), těch částí,

kde se to jednoduše vyplatí a kde nebude spor, že věže kancelářů a luxusních bytů konkurují coby tvarové poutače původním „tvarovým zářičům“, věžím chrámů, – evokuje jeden nedávný výrok developera a podnikatele s původem kapitálu na Slovensku: „Kto nemá v Bratislave aspoň jednu vežu, nemá guľe.“

Myslím, že v otázce věžových domů (zpochybnil bych českou i slovenskou motivaci otázky „mrakodrapů“), nejde o „aspoň jednu vežu“.

Jsem stále přesvědčen, že v soudobém městě jde o fakt propojení věží s kulturním obrazem, s civilizací. Věžové domy bych přál každému civilizovanému městu. Ale v něm ať stojí jen soustředěně, na jednom dobrém místě. Věžové domy a jejich existence? Ovšem, ale jen jako fakt existence civilizované, tedy do jisté míry regulované pospolitosti – společnosti, ne jako fakt existence společnosti pomocí tvarových poutačů.

Autor je architekt